

Partnerstvo znanosti i gospodarstva

Suradnja sa znanstvenicima povećava inovativnost poduzeća

TEKST: DR. SC. SONJA RADAS

Ekonomski institut Zagreb

Zašto je pitanje suradnje znanstvene zajednice i gospodarstva važno za Hrvatsku? Odgovor na to pitanje zahtijeva razmatranje važnosti inovacija. Naime, istraživanja pokazuju da su inovacije i nove tehnologije bitni čimbenici gospodarskog rasta, a sposobnost uspješnog inoviranja smatra se jednom od ključnih konkurentskih prednosti. Inovacija je iznimno važna u postizanju dugoročnoga gospodarskog uspjeha.

Istraživanja potvrđuju povezanost inovacijske sposobnosti industrije sa stupnjem komunikacije između znanstvenih institucija i gospodarstva. Preciznije, istraživačke studije provedene u razvijenim ekonomijama pokazuju da suradnja sa znanstvenicima povećava inovativnost poduzeća. Svjetska istraživanja pokazuju da tvrtke koje surađuju sa znanstvenim institucijama imaju slična svojstva: ta su poduzeća više posvećena inovacijama i novim tehnologijama, polažu veliku važnost na znanje i imaju veliki kapacitet njegove apsorpcije. Pitanje je ima li gospodarstvo u kojem većina poduzeća nije usmjerena na znanje i inovacije potrebe za znanjima koja postoje u znanstvenim institucijama? Ako potreba ne postoji, ne postoje mjere koje mogu dati poticaj. Na drugoj strani partnerske jednadžbe su znanstvenici, koji moraju i sami posjedovati napredna znanja i

Ozbiljno i dugotrajno ulaganje u osnaživanje i gospodarstva i znanstvene zajednice uz izgradnju institucionalnih mostova koji olakšavaju i potiču suradnju - jedino je trajno rješenje

jaku kreativnost kako bi u suradnju mogli donijeti nešto što može potaknuti razvoj inovativnih proizvoda i procesa. Može se zaključiti da je zaista plodonosna suradnja moguća samo u situaciji kada su i jedna i druga partnerska strana jake: to je gospodarstvo kojem je znanje važno i koje ga zna apsorbirati, i znanstvena zajednica koja može ponuditi vrlo napredna znanja i kreirati nova. Istraživanja koja je proveo Ekonomski institut Zagreb ukazuju da općenito gledano ni jedna od partnerskih strana u Hrvatskoj nije dovoljno jaka, pa bi dobar potez bio osnažiti ih paralelno s građenjem institucionalnih mostova koji olakšavaju suradnju. To je proces kojem se treba ozbiljno i planski posvetiti i koji ne može donijeti rezultate preko noći.

U tom smjeru u Hrvatskoj su uvedeni porezni poticaji za istraživanje i razvoj, kao i programi direktnih potpora. Budući da su financijska ograničenja izuzetno važan ograničavajući čimbenik kod inovacijskih aktivnosti, cilj tih mjera je smanjiti trošak inovacije i tako potaknuti poduzeće da uđe u projekt u koji se možda zbog velikog rizika i nedostatka kapitala ne bi odvažilo ući. Treba istaknuti da neki od programa potpora (na primjer programi agencije BICRO) pokazuju odlične rezultate. Znakovito je da podaci pokazuju kako je u razdoblju od 2006. do 2008. samo oko 10% poduzeća iskoristilo poticajne mjere. To može biti uzrokovano procedurama prijave koje iziskuju previše vremena

NEKI OD PROGRAMA POTPORA (NPR. PROGRAMI BICRO-A) POKAZUJU ODLIČNE REZULTATE. FOND JEDINSTVO UZ POMOĆ ZNANJA USMJEREN JE JAČANJU ZNANSTVENE ZAJEDNICE

Dr. sc. **Sonja Radas**, znanstvena savjetnica sa zagrebačkog Ekonomskog instituta podsjeća kako je istraživanje inovacijskih aktivnosti od 2006. do 2008. pokazalo da poduzeća koja surađuju s akademskim institucijama imaju veću vjerojatnost uvođenja novih proizvoda. Relativno mali postotak poduzeća (oko 13%) ostvaruje takvu suradnju

Suradnja između znanstvene zajednice i gospodarstva je previše kompleksna da bi se mogla na brzinu 'isforsirati'. Kao jedino trajno rješenje nameće se ozbiljno i dugotrajno ulaganje u osnaživanje i gospodarstva i znanstvene zajednice, ali uz istodobno izgrađivanje institucionalnih mostova koji olakšavaju i potiču suradnju. To je proces koji će trajati dugo, ali bi rezultati mogli biti trajni

i napora, ali je vjerojatnije da zapravo vrlo mali broj poduzeća kontinuirano i planski provodi aktivnosti istraživanja i razvoja.

Od programa koji su usmjereni prema jačanju znanstvene zajednice ističe se Fond Jedinstvo uz pomoć znanja, koji je 2007. godine osnovalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa kao dio Hrvatskog projekta tehnološkog razvitka financiranog zajmom Svjetske banke. To je vrlo kompetitivni program usmjeren prema znanstvenicima, čiji je cilj osnaživanje znanstvene zajednice kroz povezivanje s uglednim znanstvenicima iz dijaspore. Istraživanje je pokazalo da se kroz 80 projekata financiranih u sklopu Fonda doista postiže prijenos znanja i podizanje istraživačkog kapaciteta institucija.

No svi programi trebaju vremena kako bi pokazali rezultate, jasno uz pretpostavku da je država voljna financirati ih. Kako je uvijek teško financijski se obvezati na nešto što dugo traje a rezultate pokazuje sporo, brza rješenja se prikazuju kao zavodljive opcije. Donositelji politika na gospodarstvo mogu djelovati uglavnom samo poticajima, ali imaju veće moći nad znanstvenicima koji većinom rade u javnom sektoru. Često u javnim raspravama čujemo ideje kao što su, na primjer, prilagođavanje znanstvenog sustava u smjeru poticanja samo onog znanstvenog rada koji se može direktno primijeniti u gospodarstvu. No zanimljivo je kako svjetska istraživanja pokazuju da su temeljna istraživanja kojima se ne može izravno vidjeti komercijalna korist unatoč tome izuzetno važna za gospodarstvo. Još jedna spominjana ideja je da bi sami znanstvenici trebali biti i neka vrsta menadžera svojih znanja i aktivno tražiti veze s industrijom. Iako sigurno postoje odlični znanstvenici koji su ujedno i odlični menadžeri, istraživanja pokazuju da je osnovna motivacija znanstvene zajednice u suradnji, kao i općenito u radu, ponajprije intelektualni izazov. Inzistiranje na menadžerskom pristupu odvraća znanstvenike od njihovih glavnih kompetencija i tjera ih prema nečem što ne znaju raditi stvarajući pritom veliki oportunitetni trošak, umjesto da se poticaji usmjeravaju ka vrhunskoj znanosti. ●